

ԲԵՄԲԱՍԱՌԹԻՒՆ ԱՌԱՋՆՈՐԹԻՒՆ

ՅԵԿԵՂԵՑԻՈՋ ՍԻՄՅԵՐՈՓՈՒԻ Ի 21 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 1864 ՏԱՐԻՈՅ .

Քրիստոսաւեր ժողովուրդի,

Առեհուլ, ասկից գրեթէ 1500 տարի առաջ, այս գեղեցիկ եւ յորդորական խօսքը հնչեց ի Հայաստան, երբ սուրբ Հայրն մեր Գրիգոր Լուսաւորիչ պատմեց Մեծին Տրդատայ եւ բոլոր իշխանաց եւ ժողովրդաց իւր տեսած սքանչելի տեսիլքը, յորում Միաժին Որդին Աստուծոյ իջաւ երկնքէն լուսոյ նման, եւ ձեռքի լուսափայլ մուրճովը զարկաւ՝ հիմնարկեց Հայաստանի առաջին սուրբ կաթողիկէն, եւ «Ձայնք հնչեցին սանգարամետք անգնդոց». այսինքն գոթիքը գղբրդեցաւ սարսափելով այն ահաւոր զօրութենէն՝ որում պիտի չկարենար յաղթել: Այն պատմութիւնը լսելով էր որ մեծահաւատ Տրդատ եւ նորադարձ նախարարներն ու ժողովուրդներն ըսին ուրախութեամբ. «Եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ, քանզի ի սմա ծագեաց մեզ լոյս ի Հայաստան աշխարհի»:

Քանի քանի անգամ այն ուրախութիւնն ունեցեր են, Քրիստոսասէր ժողովուրդք, մեր հայրերն ու նախնիքը նաեւ ամէն ժամանակ եւ ամէն տեղ՝ երբ իրենց բարեպաշտութեամբը տեղի ապաւինի եւ ժողովարան կանգնած են հոյակապ եկեղեցիներ, տաճարներ, վկայարաններ եւ մատուռներ: Եւ ահա նոյն հոգւով եւ գրեթէ նոյն խօսքերով քաջալերուած՝ կանգնեցիք եւ նորոգեցիք դուք ալ այս հոյակապ եկեղեցին, ըսելով իրարու. «Եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ, քանզի ի սմա ծագեաց մեզ լոյս ի Հայաստան աշխարհի». եկէք եղբարք, ըսիք, նորոգեմք զարդարեմք այս սուրբ խո-

«Եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ. քանզի ի սմա ծագեաց մեզ լոյս ի Հայաստան աշխարհի»:

րանն ու եկեղեցին, անոր համար որ սորա մէջ ծագեցաւ Հայաստանի լոյսը. — եւ իսկոյն՝ այսպիսի գոռար ժամանակ՝ նորոգուեցաւ զարդարեցաւ այս պայծառաշէն եկեղեցին ձեր բարեպաշտութեամբը, ազգասիրութեամբը եւ միաբանական հոգւովը:

Այո, Քրիստոսասէր ժողովուրդք, այս սուրբ եկեղեցիս նոր եւ պատուական յիշատակ է ձեր բարեպաշտական, ազգասիրական եւ միաբանական հոգւոյն, — ինչպէս որ Յրազարի նորաշէն եկեղեցին ալ՝ մեր այն տեղի ժողովրդեան. եւ ես չեմ գիտեր ինչ կերպով յայտնեմ ձեզի սրտիս ուրախութիւնը այս կողմանէ: Այսքանս միայն ըսեմ որ ես եօթ տարուան տաժանելի պաշտօնիս մէջ խիստ քիչ անգամ ունեցեր եմ այսօրուան մխիթարութիւնս եւ ուրախութիւնս: Եւ յիշաւի:

Դուք ալ գիտէք, Քրիստոսասէր ժողովուրդք, թէ որքան պակսած է այժմու ժամանակս քրիստոնէական բարեպաշտութեան հոգին, որով միայն մօտիկ կլինին մարդիկ Աստուծոյ եւ եկեղեցւոյ. եւ թէ որքան շատցած են անոնք որ եկեղեցիէն հեռու քալելը իրենց համար իմաստութիւն մը կհամարին. այնպէս որ շատերուս մօքէն կանցնի իրաւամբ թէ արդեօք եկեր մօտեցեր են այն օրերը՝ որոց համար ըսաւ Տէրն մեր. «Այլ Որդի մարդոյ եկեալ՝ գտանիցէ արդեօք հաւատս յերկրի»: Եւ ահա դուք այսպիսի ժամանակ կանգնեցիք ձեր բարեպաշտութեանը այսպիսի գեղեցիկ յիշատակ, եւ ցուցուցիք թէ հարազատ եւ արժանաժառանգ սերունդք էք այն բարեպաշտ Հայկազանց որ աշխարհիս որ կողմն ալ որ ցրուեցան՝ իրենց եկեղեցիներովն այն տեղերը զարդարեցին:

Ձեր ճշմարիտ ազգասիրութեանն ալ նոր յիշատակ մը կանգնեցիք ասով, Քրիստոսասէր ժողովուրդ. վասն զի աղէկ գիտէք թէ մեր ազգին բնիկ ազգութիւնը այսօրուան օրս իւր եկեղեցւոյն մէջ միայն մնացած է: Այո՛, եղբարք, Հայը այսօրուան օրս իւր եկեղեցւոյն մէջ միայն՝ իւր դաւանանքովն ու արարողութեամբը կճանչցուի Հայ, եւ ազգասէր Հայ, եւ երբ կըսէ իւր ընկերացը թէ «եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ, քանզի ի սմա ծագեաց մեզ լոյս ի Հայաստան աշխարհի», գրեթէ այս իմաստն ալ իսկոյն միտքը կուգայ թէ «Քանզի ի սմա մնաց մեզ լոյս ի Հայաստան աշխարհի»: Ուրեմն դուք ալ այս եկեղեցին այսպէս բոլորովին նորոգելով ու պայծառացնելով՝ ցուցուցիք նաեւ ձեր ճշմարիտ ազգասիրութիւնը:

Բայց աւելի ալ զարմանալի է ինձի եւ ամենուն՝ ձեր այս գործովս յայտնի ըրած չնաշխարհիկ միաբանական հոգին, այն հոգին՝ որում ամէն տեղ ամէն բանէ աւելի կարօտ է մեր ազգը: Դուք իբրեւ գառնիք բարեմիտք եւ բարեսէրք՝ ձեր քաջ եւ ժրջան հովուին, այսինքն արժանապատիւ Տէր Յակոբ Աւագ քահանային յորդորանացը լսելով, մէկ սիրտ՝ մէկ հոգի գիմեցիք այս սուրբ սեղանոյս չորս քովը, եւ աղքատ ու հարուստ, վաճառական եւ ազնուական, արուեստաւոր եւ խանութպան, ամէնքդ միաբան՝ ոչ միայն ստրկով եւ պէսպէս ընծաներով շինեցիք զարգարեցիք ձեր եկեղեցին, հապա նաեւ անձամբ աշխատեցաք, մանաւանդ խանութպան աշխոյժ երիտասարդներ, որ ցորեկուան գործերէդ յոգնածներուդ չնայելով՝ գիշերները քար ու հող կրեցիք որ այս եկեղեցւոյն գործը փութացնէք եւ ծախքը թեթեւցնէք: Ընդունեցէք ուրեմն ամէնքդ ալ իմ շնորհակալութիւնս, եւ մի երկբայիք ամենեւին որ ձեր բարեպաշտութեան, ազգասիրութեան եւ միաբանութեան վարձը առատապէս պիտի ընդունիք յԱստուծոյ նաեւ այս աշխարհիս մէջ. վասն զի ուր որ

միաբանութիւն կայ՝ անդ է եւ Աստուած, ուստի եւ ամենայն յաջողութիւն հոգեւոր եւ մարմնաւոր:

Բայց մեր շնորհակալութիւնը աւելի կերպով մը պէտք է յայտնեմք այն բարեպաշտից որ ուրիշներէն ալ աւելի առատ ընծայաբերութիւն ըրին սուրբ եկեղեցւոյս շինութեանն ու զարգարանացը համար, եւ յանուանէ մեծարգոյ Մոմճեան Մերկեան աղային՝ որ եկեղեցւոյս բարձրակառոյց եւ հոյակապ զանգակատան շինութեանը բոլոր ծախքը բարեհաճեր է վրան առնուլ:

Եւ յետ այնորիկ պէտք է բարեմաղթեմք ձեզ ամենեցուն, Քրիստոսասէր ժողովուրդ, որ այսուհետեւ եւս առաւել աճի եւ զարգանայ ձեր բարեպաշտութիւնը, բորբոքի ձեր ազգասիրութիւնը եւ հաստատուի ձեր միաբանական սէրը: Բարեպաշտութեամբ այնպէս մօտ լինիք ձեր քրիստոնէական պարտքերը կատարելու որ այս ձեր ընդարձակած եկեղեցին միշտ լեցուն լինի մինչեւ դուռը, եւ ոչ երբէք պարապ: Ազգասիրութեամբ աւելցնէք մեր ազգին պատիւը առաջի համազգեաց եւ օտարաց, եւ բարի գործովք ցուցնէք ամենուն ձեր ուղղափառ դաւանութեանը վրայ անյողգողգ մնալու ջանքը: Իսկ միաբանական սէրը ամէն բանի մէջ փայլի ձեր վրայ, որպէս զի անով նաեւ այս սուրբ եկեղեցւոյս շէնքը եւ պայծառութիւնը յարատեւութիւն ունենայ որդւոց որդի: Ապա թէ ոչ, դուք ալ գիտէք, Քրիստոսասէր հաւատացեալք, թէ անմիաբանութեամբ ոչ միայն այսպիսի շինուածքներ ու նորոգութիւններ չեն լինիր, այլ եւ արդէն շինուածներն ու ասկից տասն անգամ աւելի մեծ եւ հոյակապ եկեղեցիներն անգամ կկործանին եւ փոշի կգառնան, եւ Սողոմոնի տաճարին անգամ քարը քարի վրայ չմնալուն պատճառ անմիաբանութիւնն եղածը յայտնի է ամենուս:

Եթէ մեք այսպիսի ազնիւ զգացմունքներով վառուած՝ կատարել ջանամք միշտ մեր

քրիստոնէական պարտքերը, տարակոյս չունենամք որ Վեհափառ Կայսեր Հայրական խնամքն ալ ոչ երբէք պակաս կլինի մեր վերայէն. այլ եւ մեր հաւատարիմ հպատակութեան փոխարէն՝ առաւել եւս կարժանանամք Քրիստոսազօր Տէրութեան պաշտպանութեանը, եւ յառաջագիմութիւն կուսենամք յամենայնի:

Զայս եւ ասոր հետ ամենայն հոգեւոր եւ մարմնաւոր բարիք եւ յաջողութիւն կմաղթեմ ես այսօր բարեպաշտ Ժողովրդականա-

ցըդ Սիմֆերոփոլի, կրկին եւ կրկին յանձնելով զձեզ առ հափարակ սուրբ եւ անմահ պատարագիս առջեւը բարեխօսութեան Տիրամօր Կուսին, — որոյ անուանը նուիրուած է արգէն տաճարս, — եւ կինդրեմ յԱստուծոյ որ սուրբ եկեղեցւոյս հովանաւորութեամբը պահուիք եւ պահպանուիք յամենայն երեւելի եւ աներեւոյթ փորձանաց՝ մինչեւ որ հասնիք յօթեւանս Հօրն երկնաւորի, ընդ որում Քրիստոսի Փրկչին մերում եւ փառակից սուրբ Հոգւոյն վայելէ փառք յաւիտեանս. ամէն:

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՔ

ԽՐԱՏԱԿԱՆ ԵՒ ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ

Հ Ի Ն Ե Ի Ն Ո Ր Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ք

* Արեւելեան տէրութեանց մէջ քիչ կը պատահի որ պաշտօնատէրները մէկմէկու հետ կռուրտին. թագաւորներն ալ վարպետ են այնպիսի կռիւներուն շուտով առջեւն առնելու, վասն զի գիտեն որ անկից մեծամեծ վնասներ ու խռովութիւններ կրնան առաջ դալ: Կրսեն թէ անգամ մը զինուորական ու քաղաքական պաշտօնատէրներուն մէջ վէճ մը եղեր է Պօլիս՝ թէ արքային հանդիսով տեղ մը գնացած ժամանակը որոնք ձախ կողմէն պիտի երթան եւ որոնք աջ կողմէն: Թագաւորը շուտ մը վէճը կգագրեցընէ՝ ըսելով թէ այսուհետեւ ձախ կողմը զինուորականաց համար պատուաւոր համարուի, իսկ աջ կողմը քաղաքական պաշտօնատեարց համար:

— Մերոնց մէջ պատահած հակառակութիւններուն արդեօք ո՞վ կրնայ այսպիսի վերջաւորութիւն տալ:

* Խանութպանին մէկը առնելիք ունի երկեր ուրիշէ մը. ինքն ալ սաստիկ կարօտ լինելով ստըկի՝ իւր սպասաւորը կղրկէ որ առնելիքը պահանջէ: Սպասաւորը բթամիտ տղայ մը, կերթայ առաջ քաղաքավարութեամբ կուզէ առնելիքը, բայց կամաց կամաց կսկսի վրայ տալ ու կոշտութեամբ խօսիլ. «Բաւական է, ախպար, կըսէ պարտատէրը, գիտես որ ես փախչելու չեմ: — Գիտեմ, աղա որ դուն չես փախչիր, բայց իմ տէրս կուզէ փախչիլ ու անոր համար ստակ հարկաւոր է իրեն:

* Գաղղիոյ պատերազմներէն մէկուն մէջ 1554-ին Կիզ դըքսին բանակէն Սէնֆալ զօրավարը չափազանց առաջ կվազէ. դուքսը ետեւէն կընկնի ու նեղսրտութեամբ Սէնֆալին կղարնէ թրին կռնակովը ու կհրամայէ որ կենայ: Պատերազմէն ետքը կըսեն դըք-